

Анализируется дискурсивное пространство важных для экологического движения текстов, исследуются интертекстуальные средства аргументации, сопровождающие полемику по поводу конца света.

Ключевые слова: *экологический дискурс, глубинная экология, концепт, апокалипсис, персуазивность, аргументация, метафора.*

Babyre O.V., postgraduate student
Taras Schevchenko National University of Kyiv

THE CONCEPT OF APOCALYPSE IN ECOLOGICAL TEXTS

The article deals with the analysis of the concept of APOCALYPSE in the English-speaking ecological discourse. The peculiarities of its verbal expression, conceptual spheres and naming units are examined. The discursive domain of the texts important for environmental movement is analyzed. The intertextual means of argumentation accompanying the controversy over the end of the world are investigated.

Key words: *environmental discourse, deep ecology, concept, apocalypse, persuasiveness, argumentation, metaphor.*

УДК 811.111'42: 551.509

Бадзюнь О.Є., студ.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ МЕТЕОПРОГНОЗІВ (на прикладі англомовних синоптичних повідомлень телеканалу ВВС)

У статті визначено та проаналізовано основні жанрові особливості метеопрогнозів на прикладі англійських синоптичних повідомлень телеканалу ВВС з урахуванням їхньої лексико-синтаксичної та семантико-семіотичної наповненості. У роботі встановлено характерні ознаки сучасних прогнозів погоди на композиційно-змістовому рівні.

Ключові слова: *мовленнєвий жанр, прогноз погоди, оперативність, актуальність, апроксимація, компресія, достовірність.*

Сьогодні синоптичні зведення є невід'ємним складником друкованих і, особливо, електронних ЗМІ. На радіо й телебаченні цей текстовий жанр репродукують по кілька разів упродовж доби, що підтверджує його значущість у системі суспільних комунікацій. Незважаючи на це, метеопрогноз у сфері мас-медіа залишається малодослідженим із точки зору дискурсології.

Метою нашої роботи є визначення та аналіз найхарактерніших жанрових особливостей метеопрогнозів на прикладі англійських синоптичних текстів, а також дослідження композиційно-змістової специфіки сучасних повідомлень про погоду.

Матеріалом дослідження є синоптичні тексти англійського телеканалу BBC загальною кількістю тридцять п'ять відеоповідомлень, зібрані протягом року методом суцільної виборки.

Метеопрогноз, або метеозведення, є універсальним мовленнєвим жанром, який, за класифікацією М. Бахтіна [Бахтін М., с. 163], можна віднести до вторинних, опрацьованих мовленнєвих творів, що містять низку типових стандартизованих висловлень.

Синоптичний текст як коротке інформаційне повідомлення про погоду характеризується рядом особливостей, які відрізняють цей вид мовленнєвого жанру від усіх інших. На думку Г. Козловської, найбільш характерними з них є: актуальність, оперативність, об'єктивність, точність та стислість. [Козловська Г., с. 49]

Актуальність метеопрогнозів визначається можливістю реципієнта використовувати подану журналістами інформацію щодо погодних явищ. Найбільш актуальним і важливим вважаємо прогноз погоди, складений на найближчий час для конкретної частини території. Наприклад, повідомлення про чергове похолодання й випадіння снігу в Сибіру не буде актуальним для мешканців африканського континенту, натомість без цієї інформації не можна обійтися в підготовці прогнозів погоди для жителів північно-східної Азії.

Оперативність як одна з головних жанрових особливостей метеопрогнозів характеризується своєчасністю повідомлень, швидкістю збору, передачею необхідних даних та здатністю інформації відображати зміни й динаміку погодних умов.

Категорію оперативності можна вважати одним зі складників актуальності метеозведень, адже застаріла або невчасно подана інформація не привертає увагу реципієнта, зменшує його

зацікавленість до поданого матеріалу. Усе це, як правило, призводить до скорочення читацької/глядацької аудиторії, падіння рейтингу друкованого видання/телеканалу, оскільки кожен прагне отримувати своєчасну інформацію.

Оперативність як елемент діяльності мас-медійної системи тісно пов'язана з *достовірністю*, правдивістю, істинністю запропонованої для аудиторії інформації про погоду. Забезпечення правдивості інформації полягає в наявності чіткого покликання ведучого на авторитетне джерело інформації, у нашому випадку – на якісну метеослужбу.

Точність у прогнозі погоди обумовлена узагальненою типовою комунікативно-прагматичною настановою текстів інформаційного жанру, що полягає в чіткому повідомленні про погодні явища і яка реалізується за рахунок числової визначеності. Чільне місце у прогнозах погоди, звичайно ж, посідають нумеральні сполучення, наприклад: *"Temperatures tomorrow up to around 12-13 °C, perhaps 14 °C as well, the further north you are, it will be slightly cooler perhaps only managing 9 to 10 °C...So, from around 16.00 onwards we hang on to one or two of these showers, particularly around"* (Christ Blanchet, Scotland, 03.04.11).

Світове метеорологічне співтовариство двадцять першого століття досягло значних успіхів у коротко- і середньостроковому прогнозуванні погоди. Це й наукові досягнення в розумінні глобальних атмосферних процесів та динаміки атмосфери, і розробка в багатьох країнах глобальних, регіональних і мезомасштабних гідродинамічних чисельних моделей загальної циркуляції атмосфери, що дозволяють прогнозувати поля метеорологічних елементів на п'ять-сім діб із точністю до 92%; і функціонування глобальних міжнародних систем спостережень, телезв'язку і обробки даних, які дають можливість слідкувати за погодою та передавати дані спостережень у метеорологічні центри. Але навіть усе це не дозволяє нам говорити про абсолютну точність у зведеннях прогнозів погоди, адже все ще існує невизначеність зовнішнього впливу. У зв'язку з цим важливою жанровою ознакою прогнозу погоди є поширеність у відповідних текстах явища *апроксимації*, що обумовлено самою специфікою процесу прогнозування.

Погода на майбутнє може передбачатися з високою, помірною, або малою мірою вірогідності. Семантика приблизності реалізується, як правило, за допомогою:

1) прислівників невизначеної кількості (*plenty, several, some, much, many, (a) few, (a) little, a good deal*): "It's not been a bad day today. We've had **a lot of dry weather**, we had **some brightness** earlier on as well, but, as you've noticed, cloud is increasing in various places this afternoon" (Ben Rich, West Midlands, 16.02.11). "So we can see **some heavy rain** that extends through mainland Greece and **a little bit** Farther East as well, but generally speaking, fine and quiet across most of Turkey with those temperatures into the midi-teens..." (Louise Lear, The Whole of Europe, 18.02.11), "**Plenty of** sunshine around, just a very small amount of cloud development into the afternoon" (Sara Blizzard, East Midlands, 23.03.11)

2) прислівників pretty, fairly, rather, quite у сполученнях із прикметниками та прислівниками: "We've got this **pretty wet** and windy weather across the UK and mid through France and Spain as it pushes further east..." (Louise Lear, The Whole of Europe, 18.02.11), "We have had another glorious day across the East Midlands, though the first thing this morning, if we start off is **quite cloudy** across the Eastern side due to the cloud filtering in from the North sea...So, Saturday once again will be **quite a cloudy day**" (Sara Blizzard, East Midlands, 23.03.11), "...but we'll start to see some cloud increasing as we go through the latter half of the night and then maybe a little bit of mist and low cloud as well just lurking across the south Coast, by the end of the night too, but that cloud will keep us **fairly warm**" (Kaye Foster, South East, 11.05.11)

3) іменників зі значенням паукальної кількості [Козловська Г., с.51] *a couple of, a series of, a bit*, наприклад: "**A couple of** rain and snow showers will continue to dot tonight with patchy cloudiness elsewhere..." (Derek, Wales, 28.04.11), "The thunderstorms could make an appearance late on Friday night as part of an ongoing severe weather outbreak moving eastward from the midwest, where **a series of** deadly tornadoes have swept through several states since Tuesday" (- Derek, Wales, 17.03.11), "...rain and **a bit of** snow will continue in Herefordshire (Shefali Oza, West Midlands, 06.05.11).

4) апроксиматорів множини (*around, between*), наприклад: "The subtropical humidity funneled northwards by the severe weather-producing system will bring temperatures to **around 28 degrees** across

*much of the tri-state on Saturday" (Cecilia Daly, Northern Ireland, 12.03.11), "Daytime temperatures throughout the weekend **between** 7 °C and 9°C" (Sara Blizzard, East Midlands, 23.03.11).*

5) апроксиматора території elsewhere: *"While Greater New York is at no risk of tornadoes this weekend, the rain, wind, and increased temperature and humidity felt locally will all be associated with the same storm system responsible for more serious destruction **elsewhere**" (Kaye Forster, South east, 21.02.11), "A couple of rain and snow showers will continue to dot tonight with patchy cloudiness **elsewhere**..." (Cecilia Daly, Northern Ireland, 19.05.11).*

6) номінацій альтернативних погодних явищ та показників температури, поєднаних сполучником or, наприклад: *"A shower **or** snow shower north tonight" (Louise Lear, The Whole of Europe, 18.02.11), "So, in the sunshine t's will be up to 20 °C **or** 21 °C. A little bit cooler, though, around the coast again, 17 °C **or** 18 °C the temperature here" (Kaye Forster, South East, 11.05.11).*

7) вищого ступеня порівняння прислівників cool, cold, hot, warm, наприклад: *"It will be staying **warmer** as well" (Kaye Foster, South East, 11.05.11), "**Cooler**, though, around the coast again, 17 or 18 °C the temperature here" (Kaye Foster, South East, 11.05.11).*

8) модальних дієслів (may, might, could), наприклад: *"Warm; **maybe** a thunderstorm ...", "But they **may turn** a little bit wintry towards evening" (Cecilia Daly, Northern Ireland, 12.03.11), "There **may be** some slight accumulations around the central Highlands through today... Tomorrow a little bit letter, at temperatures not quite as chilly as today, there **might be** some sunshine, but again quite cloudy in the East" (Cat Cubie, Scotland, 15.03.11).*

Наступною базовою універсальною особливістю синоптичних зведень є *компресія* – перетворення вихідного тексту з метою надання йому стислої форми, яка досягається шляхом опущення надлишкових елементів висловлювання, використання більш компактних конструкцій, коротших слів, синонімічною заміною, логічним наслідком якої є підвищення термінологічної насиченості тексту. Вона може досягатися як на лексико-синтаксичному рівні, за допомогою:

1) односкладних, неповних й еліптичних речень, наприклад: *"So we can see some heavy rain that extends through mainland Greece and a little bit Farther East as well, but generally speaking, **(it is) fine and quiet across most of Turkey** with those temperatures into the midi-*

teens..." (Louise Lear, *The Whole of Europe*, 18.02.11), "A mix of sun and clouds" (односкладне номінативне речення), "Well, it has been very changeable weather this week: one day (**is going to be**) sunny, the next day (**is going to be**) wet". (Stav Danaos, *Scotland*, 13.02.11).

2) асиндетону (стилістичний прийом, який передбачає опускання сполучників), напр.: "Clouds will return tomorrow; perhaps flurries late" (Christ Blanchet, *Scotland*, 03.04.11), "Into Thursday again the day of sunshine, scattered showers again, a little bit of a dry start" (Kaye Foster, *South East*, 11.05.11);

так і на семантико-семіотичному, який складається з піктографічного і лінгвізовізуального способів, скорочує вербальний план прогнозу погоди за рахунок використання невербальних знаків і при цьому унаочнює подану інформацію.

Якщо на цих рівнях компресія чітко обумовлюється жанровими особливостями прогнозу погоди, то на композиційно-змістовому ми спостерігаємо протилежне явище. Сьогодні, в епоху комп'ютерних технологій, покликанням і головним завданням журналіста-синоптика є не лише проінформувати адресата щодо ймовірного стану погоди у країні і світі на найближчий або віддалений період, а зробити це повідомлення якомога цікавішим, захоплюючим і навіть деякою мірою розважальним. Тому в сучасних метеозведеннях ведучі інколи переривають презентацію прогнозу погоди власними коментарями, порадами, додатковим повідомленнями, що не стосуються погоди, або звертають увагу на фото, надіслані глядачами, тощо:

А) Поради: "We all are being advised to expect some icy conditions on the roads, so **do bear that in mind** if you are heading up the Bard soon" (Barra Best, *Ireland*, 14.02.11), "The South-East, parts of Powers, towards Rekhsom may start off dry, but if you are popping out the shops **take a brolly**" (Derek, *Wales*, 28.02.11), "Sometimes **you'll need to keep an eye on**, as it may well cause disruption" (Cecilia Daly, *Northern Ireland*, 12.03.11).

Б) Звертання до фото, надісланих глядачами: "Now today's picture. It's from John Winsor. Daffodils just coming into bloom at Castle Coch near Cardiff. And one item for the weekend from Darek's Diary..." (Barra Best, *Ireland*, 14.02.11), "Our picture tonight is from Brian Davies Cornway Castle taken from the Gangway. A lovely part of the country" (Derek, *Wales*, 28.02.11), "We're got a nice picture to

show you capturing sunshine at the silk mill at Darby. Thank you, Colin, for sending that in" (Sara Blissard, East Midlands, 22.03.11).

В) Додаткові повідомлення: *"...Arsenal fans: we've got commentary from the Catalogne capital on 94.9 FM, if you're a Mill wall or Rangers fan – than/ it's digital radio via your satellite, or you can listen to both games on line. Now, as I've said, could will start to creep in across us this evening... (P. Cockroft, London, 09.03.11).*

Так, протягом чітко відведеного ефірного часу (в середньому це півтори хвилини) ведучий намагається всіляко урізноманітнити подачу прогнозу погоди, а завдяки компресії його повідомлення не втрачає своєї інформаційної насиченості і якості.

Підсумовуючи усе вищесказане, слід зазначити, що метеозведення є універсальним мовленнєвим жанром з низкою типових стандартизованих висловлювань й усталених словосполучень, для якого характерні такі ознаки, як актуальність, оперативність, об'єктивність, точність і стислість. Досліджено, що апроксимація як ще одна жанрова ознака обумовлюється самою специфікою процесу прогнозування й реалізується за допомогою вживання апроксиматорів кількості, множини і території, сполучника *or*, вищого ступеня порівняння прислівників (*cool, cold, warm, hot*) і модальних дієслів. Проаналізувавши низку відео-метеозведень телеканалу ВВС, встановлено, що сучасні прогнози погоди відрізняються діалогічністю, емоційною та змістовою наповненістю (поради, обговорення фото тощо) з одного боку, і компресією на лексично-синтаксичному та семантико-семіотичному рівнях, з іншого, що допомагає зберегти інформативну насиченість та яскравість повідомлень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Бахтин М.М.* Проблема речевых жанров // Собрание сочинений в 5 томах. Работы 1940– 1960 гг. – М., 1996. – Т. 5. – С. 159-206.
2. *Козловская А.Б.* Функционально-стилистические характеристики сообщения о погоде // Вісник СумДУ. Серія Філологічні науки. – Суми: Вид-во СумДУ. – 2002. – № 3 (36) 2002. – С. 47-53.
3. *Козловська Г.Б.* Реалізація принципів риторики в синоптичних текстах // Філологічні науки: Збірник наук. праць. – Суми: СумДПУ. – 2000. – С. 188-199.
4. *Макаров М.Л.* Основы теории дискурса. – М.: ИТДГК: Гнозис, 2003. – 280 с.
5. *Селіванова О.О.* Основы теорії мовної комунікації: Підручник / Рекомендовано МОНМС України. – Черкаси: Чабаненко Ю.А., 2011. – 350 с.
6. *Austin J.L.* How to Do Things with

Words. – Harvard University Press, 2002. – 166 p. 7. *Halliday M.A.K.* Language as Social Semiotic // Language and Literacy in Social Practice ed. By Janet Maybin. – Multilingual Matters, 1993. – P. 23-43. 8. *Kozlovskaya A.* Manifestation of Expressiveness in Weather Forecast Texts // The Second USSE Conference. – Kharkiv: Vasyl Karazin National University of Kharkiv. – 2001. – P. 24-26. 9. *Swales J.M.* Worlds of Genre – Metaphors of Genre // Genre in a changing world. – Parlor Press, Indiana, 2009. – P. 3-16. 10. BBC Weather: <http://www.bbc.co.uk/weather/>

Стаття надійшла до редакції 19.04.13.

Бадзюнь А.Е., студ.,
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко

ЖАНРОВЫЕ ОСОБЕННОСТИ МЕТЕОПРОГНОЗОВ (на примере англоязычных синоптических сообщений телеканала ВВС)

В статье определены и проанализированы основные жанровые особенности метеопрогнозов на примере английских синоптических сообщений телеканала ВВС с учетом их лексико-синтаксической и семантико-семиотической наполненности. В работе установлены характерные черты современных прогнозов погоды на композиционно-содержательном уровне.

Ключевые слова: *речевой жанр, прогноз погоды, оперативность, актуальность, аппроксимация, компрессия, достоверность.*

This article identifies and examines the main features of the genre of weather forecasts on the examples of British BBC channel synoptic reports, taking into the account their lexical, syntactic and semantic-semiotic features. Also, the research deals with the characteristics of modern weather forecasts on compositionally meaningful level.

Key words: *speech genre, weather forecast, efficiency, relevance, approximation, compression, authenticity.*